

Intensjonsavtale om tilrettelegging for et sunnere kosthold

mellom

næringsorganisasjoner, mat- og drikkeprodusenter og dagligvarehandel heretter omtalt som matbransjen

og

Helse- og omsorgsdepartementet heretter omtalt som helsemyndighetene

1. Formål

- Intensjonsavtalen skal føre til et mer helhetlig og overordnet samarbeid mellom matbransjen og helsemyndighetene for å gjøre det enklere for forbrukeren å ta sunnere valg. Målet er å øke andel av befolkningen som har et balansert kosthold i tråd med myndighetenes kostråd. Et langsiktig perspektiv er nødvendig for å oppnå ønskede endringer.
- Samarbeidet gjennom intensjonsavtalen kan bidra til at de nasjonale målene for folkehelsepolitikken nås. Disse er:
 - Norge skal være blant de tre landene i verden som har høyest levealder.
 - Befolkningen skal oppleve flere leveår med god helse og trivsel og reduserte sosiale helseforskjeller.
 - Vi skal skape et samfunn som fremmer helse i hele befolkningen.

2. Bakgrunn

- Norge har sluttet seg til World Health Organizations (WHO) målsetting om å redusere for tidlig død av ikke- smittsomme sykdommer som kreft, kronisk obstruktiv lungesykdom, diabetes og hjertekarsykdommer med 25 % innen 2025.
- Det globale sykdomsbyrdeprosjektet (GBD 2010) publiserte i begynnelsen av mars 2013 tall for dødelighet, sykelighet og risikofaktorer. Tallene for Norge viser at usunt kosthold gir flest tapte leveår.
- De nasjonale kostholdsundersøkelsene (Norkost 3, 2011 og Ungkost 3, 2015) viser at mange har et for lavt inntak av grønnsaker, frukt, bær, fullkorn og fisk og et for høyt inntak av mettet fett og salt. Blant barn og unge er inntaket av tilsatt sukker også for høyt. Det er sosiale forskjeller i kostholdet også blant barn og unge.

- Kostholdet påvirker helsen gjennom hele livet og har en avgjørende betydning for vekst og utvikling i barneårene. Det er spesielt viktig å legge til rette for at barn etablerer gode kostvaner som fremmer god helse.

3. Grunnleggende forutsetninger

- Mål og innsatsområder som er forankret i denne avtalen, skal ha et vitenskapelig grunnlag. De nasjonale kostholdsrådene skal ligge til grunn for tiltakene.
- Måloppnåelsen av avtalen vil i tillegg til partenes bidrag, avhenge av forbrukers matpreferanser og frie valg.
- Bedriftene i matbransjen er selvstendige markedsaktører og deres bidrag for å nå avtalens felles mål skal skje gjennom tiltak i egen virksomhet. Avtalen skal ikke være til hinder for salg av produkter og produktgrupper som ikke er fremmet i avtalen.
- Partene i avtalen skal til enhver tid opptre i samsvar med konkurranselovgivningen, herunder ha et bevisst forhold til regelverket i kontakten seg i mellom. Rapportering og annen deling av informasjon under avtalen skal skje innenfor konkurransereglens rammer. Som vedlegg 1 til avtalen er det inntatt overordnede konkurranserettslige retningslinjer for samarbeidet.

4. Delmål og innsatsområder

Intensjonsavtalen omfatter seks innsatsområder.

1. Reduksjon av saltinnholdet i næringsmidler og reduksjon av saltinntaket i befolkningen gjennom saltpartnerskapet.
 - Avtalen legger til grunn at gjennomsnittlig saltinntak i befolkningen var estimert til 10 g pr. dag i 2010.
 - Partene har som mål at saltinntaket i befolkningen er redusert til 8 g pr. dag innen 2021. Målet er 7 g pr. dag innen 2025. Det langsiktige målet er 5 g salt pr. dag.
2. Reduksjon av tilsatt sukker i næringsmidler og reduksjon av befolkningens inntak av tilsatt sukker.
 - Avtalen legger til grunn at det gjennomsnittlige inntaket av tilsatt sukker i befolkningen var på 13 energiprosent målt ved matforsyningsstatistikk i 2015 og forbrukerundersøkelsen i 2012.
 - Partene har som mål at befolkningens inntak av tilsatt sukker er redusert med minst 12,5 % innen 2021 målt ved matforsyningsstatistikk og forbrukerundersøkelser. Det langsiktige målet er 10 energiprosent.
3. Reduksjon av mettet fett i næringsmidler og reduksjon av inntaket av mettet fett i befolkningen.

- Avtalen legger til grunn at gjennomsnittlig inntak av mettet fett i befolkningen er på 14 energiprosent målt ved matforsyningsstatistikk i 2015 og 15 energiprosent i SSBs forbrukerundersøkelser i 2012.
 - Partene har som mål at inntaket av mettet fett er redusert til 13 energiprosent innen 2018 målt ved matforsyningsstatistikk og forbruksundersøkelser. Det langsiktige målet er 10 energiprosent.
 - 4. Øke befolkningens inntak av frukt og bær, grønnsaker, grove kornprodukter og sjømat i tråd med beregningsgrunnlag og målsetting i ny Handlingsplan for bedre kosthold (2017-2021). Det langsiktige målet er at befolkningen har et inntak av disse matvarene på nivå med kostrådene.
 - 5. Påvirkning av forbrukeratferd for å bidra til bevissthet rundt helse og kosthold.
 - 6. Monitorering av måloppnåelse som angitt i avtalen.
- Partene skal arbeide for å nå målene for de innsatsområdene som er relevante for den enkelte part.
 - Alle som underskriver avtalen skal arbeide med innsatsområde 5 og 6 og koordineringsgruppen har et spesielt ansvar for å følge opp disse innsatsområdene.
 - Helsemyndighetene skal arbeide for måloppnåelse på alle innsatsområder.
 - Flere innsatsområder kan inkluderes i denne avtalen dersom partene er enige om det.
 - Målsettingene justeres dersom nye målinger eller ny kunnskap endrer forutsetningene for avtalen, og partene er enige om slike justeringer.

5. Partenes leveranser

- Bedrifter (produsenter og handel):
 - Gjøre det lettere for forbruker å ta sunnere valg gjennom
 - Innovasjon, reformulering, porsjons- og pakningsstørrelser samt utvikling av nye produkter
 - Fremme sunnere alternativer og valgmuligheter som understøtter intensjonsavtalens målsettinger.
 - Rapportere til koordineringsgruppen i henhold til det formatet som partene under det aktuelle innsatsområdet blir enige om.
- Næringsorganisasjoner:
 - Utarbeide og bidra med informasjon overfor egne medlemsbedrifter om intensjonsavtalen og betydning av å slutte seg til denne.
 - Bidra til erfaringsdeling og kompetanseutvikling hos sine medlemmer
 - Oppnevne representanter fra sin organisasjon til koordineringsgruppen jf. koordineringsgruppens mandat.

- Representere egne medlemmer i intensjonsavtalens organer jf. koordineringsgruppens mandat.
- Rapportere til koordineringsgruppen i henhold til det formatet som partene under det aktuelle innsatsområdet blir enige om.
- Helsemyndighetene:
 - Overvåke befolkningens kosthold.
 - Innhente data for å kunne evaluere denne avtalens måloppnåelse og arbeide for at det gjennomføres jevnlig representative kostholdsundersøkelser
 - Arbeide med systematiske tiltak som fremmer folkehelsen generelt og øker andelen i befolkningen som har et kosthold som er i tråd med de nasjonale kostholdsrådene. Barn og unge skal ha et særlig fokus.
 - Rapportere til koordineringsgruppen om aktiviteter og overordnet måloppnåelse.
 - Påvirke forbruker gjennom kommunikasjon og iverksette andre systematiske tiltak som gjør det lettere å ta sunne valg
 - Dialog og samhandling med andre relevante myndigheter og Forskningsrådet knyttet til målene i intensjonsavtalen.

6. Organisering (se vedlagte organisasjonsmodell)

- **Helse- og omsorgsministerens næringslivsgruppe.** Møtearena mellom statsråden og ledere i matvarebransjen som sikrer dialog om overordnede politiske føringer og politisk fokus på innsatsområdene. Oppnådde resultater, overordnede planer og fremtidig strategi for arbeidet skal være på dagsorden. Videreføring og eventuelle endringer i intensjonsavtalen skal forankres i denne gruppen.
- **Koordineringsgruppe.** Det skal etableres en koordineringsgruppe med representanter fra partene. Hver av de relevante organisasjonene utpeker representanter fra egen(e) organisasjon/medlemmer. Parter som deltar i arbeidet innenfor de ulike innsatsområdene skal være representert. Gruppen skal ha det overordnede ansvaret for å koordinere arbeidet med intensjonsavtalen inkludert måloppnåelse, fremdrift og evaluering. Gruppen rapporterer til Helse- og omsorgsministerens næringslivsgruppe. Se vedlagte mandat for koordineringsgruppen.
- **Sekretariat.** Det skal etableres et sekretariat som bistår koordineringsgruppen, referansegruppen og innsatsområdene med den praktiske gjennomføringen av arbeidet. Sekretariatet organiseres i Helsedirektoratet.
- **Referansegruppe.** Det skal etableres en referansegruppe bestående av ressurspersoner innen relevante innsatsområder som kan gi ekspertråd til koordineringsgruppen og innsatsområdene. Både ekspertise på ernæring, matteknologi og forbrukeratferd skal være representert i referansegruppen. Referansegruppen har ikke en fast sammensetning.

- **Innsatsområder.** Partene skal selv organisere seg i innsatsområder, hvor partene deltar i det eller de innsatsområdene som er relevant for den enkelte part, jf. punkt 3.
- **Matbransjens Faglige Utvalg (MFU)** er en frivillig bransjesammenslutning som arbeider for at barn og unge skal skjermes mot uheldig markedspåvirkning. En samlet bransje bestående av produsenter og tilbydere av mat har i fellesskap opprettet retningslinjer for markedsføring av mat og drikke rettet mot barn, og MFU behandler klager og brudd på disse retningslinjene. MFU ble opprettet i 2013, og utvalget bidrar til å oppnå målsettingene i intensjonsavtalen. MFU har en selvstendig rolle og en egen styringsstruktur, og vil derfor være utenfor intensjonsavtalens rammer.
- Som vedlegg 2 til denne avtalen inngår en oversikt over organiseringen.

7. Økonomi

- Intensjonsavtalen etablerer ingen økonomiske forpliktelser for partene. Hver part må selv dekke kostnadene ved sin innsats under avtalen.

8. Deltagelse og fratreden

- Nye parter kan fortløpende slutte seg til denne intensjonsavtalen. Enhver part kan fritt tre ut av intensjonsavtalen med en måneds skriftlig varsel til koordineringsgruppen ved sekretariatet.
- Næringsorganisasjoner signerer direkte på denne intensjonsavtalen, mens bedrifter (mat- og drikkeprodusenter og handelen) slutter seg til intensjonsavtalen gjennom en egen tilslutningsavtale.
- Bedrifter som ikke er tilknyttet noen næringsorganisasjon, kan signere direkte på denne intensjonsavtalen.

9. Gyldighet og varighet

- Intensjonsavtalen vil tre i kraft fra og med 6. desember 2016, og løper frem til og med 31. desember 2021.
- Innen utgangen av 2019 skal partene foreta en grundig vurdering av status for alle innsatsområder som omfattes av avtalen, herunder om det er behov å foreta endringer i avtalen.
- Innen utgangen av 30. juni 2021 vurderer partene om det er grunnlag for å videreføre avtalen, eventuelt med endringer.

[Dato, sted og Signaturfelt]

Vedlegg 1 til Intensjonsavtale om tilrettelegging for et sunnere kosthold mellom matbransjen og helsemyndighetene

Overordnede konkurranserettslige retningslinjer

1. Konkurranseloven forbyr avtaler, beslutninger eller samordnet opptreden som har til formål eller virkning å hindre, begrense eller vri konkurransen. I tillegg er det forbud mot at dominerende foretak misbruker sin markedsposisjon i konkurranseøyemed.
2. Dette vedleggets formål er å fastsette noen overordnede konkurranserettslige retningslinjer for å bidra til å sikre at intensjonsavtalens parter ikke overtrer konkurransereglene i aktiviteter som springer ut av intensjonsavtalen.
3. Intensjonsavtalens parter består av offentlige myndigheter, næringslivsorganisasjoner og aktører i matvarebransjen, herunder produsenter og handel. Flere av partene til intensjonsavtalen er helt eller delvis aktuelle eller potensielle konkurrenter. Intensjonsavtalen legger ingen begrensning i disse partenes rett og plikt til opptre som selvstendige markedsaktører, og det er en grunnleggende forutsetning at intensjonsavtalens parter skal opptre i samsvar med konkurransereglene ved enhver aktivitet som springer ut av intensjonsavtalen.
4. Den enkelte part er selv ansvarlig for å sikre at vedkommende part ikke overtrer konkurransereglene.
5. Partene i intensjonsavtalen skal ikke i noen aktivitet som springer ut av intensjonsavtalen utveksle konfidensiell og konkurransesensitiv informasjon i strid med konkurranseloven. Slik informasjon omfatter blant annet pris-, kostnads- eller markedsinformasjon av enhver art, herunder faktiske eller planlagte priser, rabatter, handelsvilkår, kunder og kundevilkår, markedsandeler, produksjonsvolumer, produksjonskapasitet eller fremtidig markedsstrategi. Informasjon av denne typen skal aldri diskuteres, rapporteres til, videreformidles eller på annen måte deles med konkurrenter.
6. Hva som for øvrig kan være konkurransesensitiv informasjon og etter omstendighetene ulovlig å utveksle, krever en konkret vurdering basert på en rekke forskjellige momenter. Dette må den enkelte part selv vurdere til ut fra eget ståsted, herunder hvilke(t) marked(er) foretaket opererer i.
7. I den utstrekning gjennomføring av intensjonsavtalen nødvendiggjør rapportering av konkurransesensitiv informasjon til helsemyndigheter eller uavhengig tredjepart, skal den som rapporterer slik informasjon tydelig merke informasjonen som konkurransesensitiv.
8. Ved møter i medhold av intensjonsavtalen skal det utarbeides agenda som skal sirkuleres i forkant. Gjennomføring av møter skal skje i henhold til agendaen, og det skal skrives referat.

ORGANISASJONSMODELL

